

ИСТОРИЯ С ДЕЦА



**The Children's Story**

Copyright © 1963, 1981 by James Clavell

All rights reserved.

© Венцислав К. Венков, *превод от английски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата и илюстрациите*

© Сиела Норма АД

София 2024

ISBN: 978-954-28-4838-7

Джеймс  
Клавел



# ИСТОРИЯ С ДЕЦА

*Превод от английски Венцислав К. Венков*

 ciela



През онази есен малко преди шестия ѝ рожден ден тя се прибра от първото си училище – скоро след първия ѝ учебен ден – и в изблик на гордост обяви:

– Тати, тати! Слушай: „Кълнъсе въввярнос към знамето...“.

Сложила бе мъничката си ръка на сърцето и след като узня на един гъх неясните гуми, впери поглед в мен:

– Готово – изрече загъхана и протегна глан.

– Кое е готовото, миличка?

– Давай гесетте цента!

– Какви гесет цента? За какво?

– За „кълнъсе въввярнос“. Нали правилно го казах? Никъде не сбърках. Ти не ме ли слушаше?

– А, слушах те. Права си. Май никъде не сбърка. – По онова време още не бях станал амери-



кански гражданин. – Но какви десет цента трябва да ти давам?

– Госпожата каза, че трябва да го научим наизуст и всеки път, щом го кажем, татко или мама ще ни дава по десет цента. Госпожата така каза.

Платих ѝ.

– Благодаря – рече ми с огромно задоволство. – А ако го повторя, нали пак ще ми дадеш десет цента?

– За гнес десет цента ти стигат. А я ми кажи какво точно значи „кълна се“?

– Ъ?

– Кълна се? Във вярност?

Това съвсем я обърка.

– „Кълнъсе въввярнос“ значи точно това: „кълнъсе въввярнос“!

– Госпожата не ви ли обясни какво точно наизустявате? Какво значат тези гълги гуми?

Озадачеността ѝ нарасна.

– Трябвало да го научим и щом го кажем, да ни дадат десет цента. Така каза госпожата бе, тати. – След което с доволна нотка в гласа заяви: – Сигурна съм, че го казвам правилно. По-хубаво и от Джони гори...

През остатъка от гения си направих труда да попитам всякакви хора на най-различна възраст:

– Нали знаете „Кълна се във вярност“\* ... – но преди да говорша въпроса си, те моментално доузрещитурваха клетвата по същия сливащ гумите начин. А впоследствие неизменно установявах, че никой – било то учител, или друг човек – никога не им е обяснил смисъла на текста. От всички се очакваше еднствено да го наузустят.

Така се рогу замисълът за „История с геца“, защото още същия ген осъзнах колко уязвимо е мисленето на моето дете – а и мисленето на всеки човек – в строго контролирани условия.

В творческата ми дейност обикновено написвам нещо, после го преработвам; но в кон-

---

\* Текстът на Клетвата за вярност гласи: „Кълна се във вярност към знамето на Съединените американски щати и републиката, която той символизира, една нация под Бога, неделима, със свобода и справедливост за всички“. Клетвата е написана през 1892 година по повод 400-годишнината от откриването на Америка. Официалното име „Клетва за вярност към знамето“ текстът полушава през 1945 година. С рецитиране на клетвата запозват всички заседания на американския Конгрес, на много от щатските и местни ръководни органи; в определени учебни дни тя се произнася и в обществените училища на 46 от 50-те щата на САЩ. В продължение на половин век клетвата се е придружавала с протегната към знамето ръка с обърната надолу длан, но поради прекалено голямото му сходство с нацисткия поздрав през 1942 г. поздравът е заменен с полагане на дясната длан върху сърцето. – Б. пр.



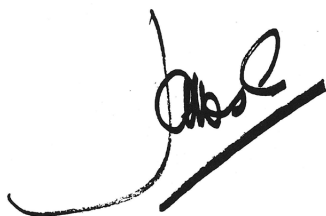
кретния случай повествованието се оформи бързо, едва ли не автоматично.

При редактирането на разказа промених само три гуми. А удоволствието от написването му и досега си остава огромно, защото ме изправя непрекъснато пред реди въпроси...

Въпроси от рога на: Какъв е смисълът от „Кълна се във вярност“, ако не вникнеш в гумите? Или: Защо мислите могат така лесно да се отклоняват и да се погменят с други? Или: Какво значи свобода и защо е толкова трудно да го обясниш?

„История с деца“ не престава да ми загадва какви ли не въпроси, на които аз лично не знам отговорите.

Надявам се поне вие да ги намерите, за да може след това да им отговори и вашето дете...

A stylized handwritten signature in black ink, appearing to read 'James Clavel', with a long horizontal stroke underneath.

Джеймс Клавел

Лукаут Маунтън,  
Калифорния

Lookout Mountain,  
California

Останах да чакам най-търпеливо в татковия кабинет да получа обещаните ми десет цента. А той седеше заг бюрото си пред върната му пишеща машина марка „Роял“ с една запалена цигара в пепелника, груга – гогоряла върху ръба на бюрото, а трета – гумяща между устните му.

Ясно ми беше, че баща ми невинаги беше ларж в разгаването на десетцентови монети, но знаех също така, че след като ми я беше обещал, щях да получа моята, затова го и изчаквах спокойно.

Оставям да ви горазкаже той със свои гуми как се развива историята по-нататък. Написан през 1963 г. в контекста на Студената война, последствията от Втората световна война и съдебните истерии на маккартизма, „История с деца“ е единственият кратък разказ алегория в цялото му творчество.

Но най-същественото е, че целта на „История с деца“ (но не за деца) е да задава въпроси... Той непрекъснато се стремеше да ни възпитава, че свободата не идва гаром; че сме длъжни да се замисляме и да стигаме до собствени изводи, както и да браним непреклонно нашата независимост. Като човек, той редовно и с ле-

когато се смееше, но не и когато ставаше дума за опазването на полагащите му се права и свободи.

През изминалите от първоначалната му поява повече от шест десетилетия „История с геца“ е отпечатван многократно. Въпросите, които повдига, са запазили и до днес своята злободневност. Въпреки промяната в обстоятелствата, ценностите си остават непроменени. А самостоятелното мислене прогълтва га е силата на всеки велик индивид, както и на всяка нация.

Баща ми спря да пуши, но така и не престана да загава въпроси. Призна си в писмен вид, че не знае отговорите им. Току-виж се оказало, че галеч по-важно е човек все пак да си загава.

Микаела Клавел, 2020 г.